

Lake Balanan

Vol. 4 No. 14

Agusto 16-31, 2014 P6.00

Siaton Pista gisugdan na

“Masadya ug magmalinawon ang kapistahan sa Siaton.” Kini ang pananaw ni Kag. Fritz Diaz sa Opening Salvo alang sa umalabot nga pista niadtong Agosto 29, 2014.

Kaniadto gisugdan ang mga aktibidades sa

Septyembre apan karon lahi na kay mag-ihap na og 100 ka adlaw sa dili pa muabot ang Disyembre 6. Gisugdan ang Opening Salvo og misa sa simbahan ni San Nicholas de Bari ug gisundan og *Torch Parade* nga giduyogan sa kusog nga ulan.

Misalmot ang mga magtutudlo, tinun-an, opisyal sa lungsod, ahensya sa gobyerno, ug mga pribadong organisasyon. Ilang gipakita ang panaghiusa pinaagi sa pagdala og sulo nga simbolo sa kahayag isip giya ug iwag sa umalabot nga kapistahan. Lima ka “bearer of light” o tigdala og suga ang nagbangga. Ang midaug mao si Vyra Monette de Pablos, magtutudlo sa SNHS, DepEd Siaton East.

Nakuha usab niya ang *Best in Torch* samtang si Sir Joel Catubay, DepEd Siaton West, ang nakasungkit sa *Best in Costume*.

Si Vice-Mayor Teddy Yap nangulo sa pormal nga pagpaila sa mga gitahasan nga mangulo sa mga komitiba. Gitapos ang ang Opening Salvo sa usa ka *fireworks display* ug gisundan og *foam party* panahon sa bayli. (Eugene Jamandron)

SB miaprobar sa P1.2M nga badyet

Giaprobahan sa Sangguniang Bayan sa Lungsod sa Siaton ang Ordinansa No. 21 nga naglatid sa mga galastohan gikan sa *General Fund* sa *Calendar Year* 2014.

Ang badyet mokabat og P1,220,356.95 alang sa Savings Personal Services sa mga opisina sa LGU-Siaton.

Kini maglangkub sa mga mosunod: benepisyo sa *terminal leave* ni Demetrio Jalandoni Jr. sa Market Operation, 172,872.30; mga gasto sa biyaye sa buhatan sa tesurera sa lungsod, 20,000; ubang mga

serbisyo sa buhatan sa mayor, 53,600; Konseho sa Kahusay ug Kalinaw nga ilalum sa buhatan sa mayor, 225,754; pagmintinar sa edipisyo sa munisipyo ilalum sa buhatan sa enhenyero, 77,719.36; pamintinar sa mga sakyanan sa munisipyo, 560,881.93 ug pagparehistro niini, 48,241.36; *Livestock Program* sa buhatan sa Agrikultura, 6,700; pagmintinar sa *vermicomposting*, sa buhatan gihapon sa Agrikultura, 5,200; ug ang pagmintinar sa tyangge ilalum sa *Market Operation's Office*, 49,388. (Eugene Jamandron)

Human sa *Torch Parade* atol sa pagsugod sa selebrasyon sa pista sa Siaton niadtong Agosto 29, 2014.

Malipayon ang Siaton National High School nga maoy midaog sa “Bearer of Light.” Makita sa retrato sila si Ma’am Emerence Jane Futralan, Maricon Gadayan, Evangeline Mira, Nickmar Futralan, Jink Saberón, Lolita Rivera, Vyra Monette de Pablos, Helen Dael, Letecia Repollo, Virginia Diaz, Perla Euraoba, Welma Tolentin, Aaron Gajelomo, Analita Tagbar, Adette ug Patty Tacalan, Prince Pinili, Letecia Gadingan, ug Eleuterio Futralan.

EDITORIAL

Iskolar ng Bayan

Ang Balaudnon sa Senado o *Senate Bill No. 2275*, nga giila nga Iskolar ng Bayan nga balaudnon, nagsugyot nga ang pangagamhanan magmando sa tanang *state university* ug kolehiyo sa pagdawat ug paghatag og *scholarship* ngadto sa nag-unang pulo ka mga estudyante gikan sa mga klase nga mograduar sa publikong hayskul. Giaprobahan kini sa ikatulong pagbasa sa Senado ug bag-ohay lang nga nakalusot sa *appropriations committee* sa Ubos nga Kamara.

Ubos niining lakang, tanang *state university* ug kolehiyo gilauman nga mohatag og libreng *tuition* ug ubang balayranan sa mga Iskolar ng Bayan.

Nindot ang maong lakang sanglit dunay kahigayunan ang mga estudyante nga dunay lantip nga pangutok apan dili lagi makatungha tungod sa kapit-os sa panginabuhian sa mga ginikanan.

Dunay pamaagi nga makab-ot niining maong mga kabataan ang hayag nga kaugmaon tungod sa tukmang edukasyon. Dinhi sa Negros Oriental, dunay usa ka tunghaan sa kagamhanan, ang Negros Oriental State University (NORSU) ug gilauman daghan ang makabenipisyo niini kun mapasar na ang SB No. 2275 ug mamahimo nang hingpit nga balaud,

Si Senador Alan Peter S. Cayetano kinsa usa sa mga nagpanday niining maong balaudnon, niawhag sa iyang mga kauban sa ika-16 nga Kongreso sa pagsuporta sa balaudnon kay lagi makahatag man kini og kalidad nga edukasyon ngadto sa hapit 80,000 ka estudyante kada tuig kon mahimo kining balaod.

Gani siya niingon nga ipadaplin una ang politika ug itutok ang paningkamot sa mga Pilipinhong banay kon unsaon pagtubag sa ilang inadlaw-adlaw nga problema sama sa paghatag og kalidad nga edukasyon sa ilang mga anak.

Apan ang dakong pangutana kun duna bay igong pondo ang kagamhanan alang niini. Makasarang ba kaha ang kagamhanan sa gasto unya alang sa mga Iskolar ng Bayan?

Hinaut nga ayuhon kini pagsusi sa mga magbabalaud kay kawang lamang ang tanan kun mahimo kining balaud apan dili magsilbi tungod sa kakulang sa pondo.

Hinaut usab nga dili lamang kini alang sa *pogi points*.

Bukhad

Susan Monte de Ramos-Soldwisch

Trambutso, Menteryo

Sa niaaging semana nakaila nako ang usa ka taga-Luzon nga ania sa ato og pipila ka semana tungod sa pagtukod og bag-ong negosyo. Nisugid si Ms. Michelle nga lisud ang iyang katulog dinhi kay langas kaayo ang mga motor nga nagahagurus sa kalsada sa tanang oras.

Sa ila, ginadili ang motor nga gipadak-an og tingog ang trambutso. Ginadakop ug ginamultahan sila. Sa ingon, marespetohan ang pagpahuway sa mga tawong nanagtrabaho sa adlaw, o moeskuyla pagkaugma. Haruhay ang kalikupan.

Ang ikaduhang nibisita sa ato mao si Ms. Rachel. Kauban sa iyang mga paryente, nangadto sila sa menteryo aron mohiling ug magahinumdom sa ilang ginikanan nga didto gilubong. Apan dako kaayo ang iyang kabalaka kay (1) hapit siya nagkamang nga nangita og agianan sa mga nagkayamukat nga lubong, pun-an pa sa nagkalat nga cadena de amor; (2) ang luna sa ilang pamilya gidat-ugan na sa uban.

Tinuod man nga ang tawong naanad na sa iyang kahimtang lisud na nga magpakabana kon unsay kinahanglang usbon o bag-ohon. Ang mga dili tagadinhi apan sinsero nga *ma-shock* sa atong kakulangan tungod kay dakong lungsod kita, maoy makahatag usahay og bag-ong panan-aw.

Di ba sayon makontrol ang langas nga mga salakyan? Daghan ang atong kapulisan! Ang trabaho nila wala sa opisina kondili sa kalye, sa tiangge, sa gawas sa opisina. Kon aduna kita'y ordinansa ug pwerte ang pagpatuman, maka-*income* pa gani ang lungsod pinaagi sa multa—hangtod nga motuman na ang tanan. Klaro, magagikan ang pagpatuman sa hinapsay nga pagrehistro sa matag motor nga gagamit sa mga kalye.

Pangutana: Unsay mahimo sa munisipyo kabahin sa pagpahapsay sa menteryo? Nasamok ba usab kamo sa magkaraoke lapas sa alas 10 sa gabii o sayo sa buntag?

Madasigon nga misalmot ang Siaton Sillimanites, ang organisasyon sa mga estudyante sa Silliman University sa Dumaguete, sa opening salvo sa pista sa Siaton. Gipanguluhan sila ni Rizal Quio, taga Sandulot, ug Cleo Marie Jalandoon, taga Barangay 2.

Kitang Lungsuranon

Gimantala sa **KL Publishing**, Siaton, Neg. Or., Philippines,
www.KitangSiatanon.com
TIN: 420-321-172-000; Permit number: 13-0450

Publishers

William Soldwisch & Susan Monte de Ramos-Soldwisch

Editor-in-Chief

Melita "Bing" Aguilar

Copy Editor

Mirzah V. Rodriguez

Tigbalita / Manunulat

Grace Arcellana
(2) 535-4718

Eugene Jamandron
0905-817-2988

Rey Mark Tubato
0905-111-9501

“Inclusive Education”

Ang Negros Oriental State University (NORSU) Siaton Campus mipahigayun sa *seminar-workshop* alang sa mga estudyante nga naa sa ikaupat nga ang-ang sa kolehiyo a kursong BSED, BEED og CPE sa Function Hall sa San Nicholas de Bari niadtong Agosto 7, 2014. Ang tigpamulong nga si Rolando Villamero Jr., mihisgut mahitungod sa “*inclusive education*.”

Ang “*inclusive education*” naglakip sa mga pamaagi sa paghatag og patas nga edukasyon sa mga estudyante nga adunay gibati sa panglawas ug ang mga normal nga bata.

Mitambong usab sa *seminar-workshop* ang *Campus Administrator* nga si Dr. Tita

R. Ator; *Dean sa College of Arts, Sciences and Education* nga si Dr. Candido G. Kinkito Jr.; ug ang *Dean sa College of Business Administration* nga si Dr. Marilyn P. Macapangal.

Si Jay Pee Chan isip usa ka umalabot nga maestro mitugan sa *Kitang Lungsuranon* nga “*uyon jud ko sa inclusive education* kay tuod man mahatagan ug patas, de kalidad nga edukasyon ang tagsa-tagsa nga walay gibasehan sa edad, *ethnicity* ug *race*. Pinaagi ani, mausob na ang mga panglantaw sa katawhan ngadto sa mga batang adunay gibati sa kalawasan. Kini na ang higayon nga sila matagaan og importansya.” (Rey Mark Tubato)

“Iskolar ng Bayan” giduso sa kamara

“Atong ipadaplin ang politika ug itutok atong paningkamot sa mga Pilipinhong banay kon unsaon pagtubag sa ilang inadlaw-adlaw nga problema sama sa paghatag og kalidad nga edukasyon sa ilang mga anak.”

Kini ang panawagan ni Senador Alan Peter S. Cayetano sa iyang mga kauban sa ika-16 nga Kongreso sa iyang pag-awhag og suporta alang sa Iskolar ng Bayan nga balaudnon. Miingon siya nga kini mohatag og kalidad nga edukasyon ngadto sa hapit 80,000 ka estudyante kada tuig kon mahimo kining balaod.

“Usa kini ka isyu diin kitang tanan magkasinabot, bisan unsa ang atong politikanhong baruganan: nga ang pagkuha sa kalidad nga edukasyon usa ka katungod, dili usa ka pribilihiyo, bisan sa kolehiyo. Atong hatagan ang atong mga Pilipinhong

banay, labina ang mga kabus, sa matang sa edukasyon nga makapauswag sa ilang mga kinabuhi,” si Cayetano, ang nagsulat sa balaudnon, miingon.

Ang Balaudnon sa Senado o *Senate Bill No. 2275*, nga giila usab nga Iskolar ng Bayan nga balaudnon, nagsugyot nga ang pangagamhanan magmando sa tanang *state university* ug kolehiyo sa pagdawat ug paghatag og *scholarship* ngadto sa nag-unang pulo ka mga estudyante gikan sa mga klase nga mograduar sa publikong hayskul. Giaprobahan kini sa ikatulong pagbasa sa Senado ug bag-ohay lang nga nakalusot sa *appropriations committee* sa Ubos nga Kamara.

Ubos niining lakang, tanang *state university* ug kolehiyo gilauman nga mohatag og libreng tuition ug ubang balayranan sa mga Iskolar ng Bayan.

Negros Oriental State University-Siaton Campus

VISION: Negros Oriental State University by 2016 is a dynamic higher education institution of preference for the development of competitive, productive and world-class human capital.

MISSION: Negros Oriental State University delivers quality instruction, fosters cutting-edge research and encourages socially-responsive community services through relevant and innovative technologies.

GOALS: Negros Oriental State University strives to achieve:
 N – ational development through effective partnerships
 O – pportunity-laden educational access to poor but deserving students
 R – esearch- based and competency- driven instruction teaching function
 S – cholarship & innovation
 U – nity in diversity of cultures

CORPORATE VALUES: The values that characterize the academic program of Negros Oriental State University are:

K – inship of mind and heart for development
 A – daptability and accountability in the professions
 B – enchmarking with global standards and practices
 I – ndustry and hard work for productivity
 L – eadership in societal transformation.
 I – interdependence with various stakeholders
 N – erturing desire for harmony of man and nature

College of Education

VISION: NORSU College of Education as a leader and center of development in teacher education program.

MISSION: NORSU College of Education delivers quality training through rich learning experiences in the classroom, field interactions, cutting-edge research activities and extension services through active partnership with local and global communities, in order to foster an environment responsive to the needs of a rapidly changing society.

GOALS: College of Education strives to promote:
 N – ational, regional & local development
 O – pportunity for advance training in human resource development
 R – elevant research
 S – cholarship and innovation instruction
 U – nity in diversity

OBJECTIVES:

1. To prepare prospective teachers for professional and innovative education through quality instruction, research, extension and production.
2. To provide technological and quality education necessary to meet the needs of the province and neighbouring places.
3. To equip prospective teachers with sound socio-moral, physical, intellectual, spiritual, and aesthetic values and proper attitudes for life.
4. To produce prospective teachers for global competitiveness.

College of Arts & Sciences

VISION: A channel to the steadfast multi-disciplinary development of the young imbued with the humanistic, scientific, and technological skills responsive to the shifting needs of the nation and the global community.

MISSION: The COLLEGE OF ARTS AND SCIENCES is dedicated to the promotion of educational process that define a multi-faceted curriculum enabling the students to actualize their professional and moral development.

GOALS: A - Academically competent students with active community involvement.
 R - Research-oriented training anchored on felt and observed gaps.
 T - Technology-mediated instruction congruent with the workplace demands.
 S - Sustained educational opportunities to poor but deserving students.

OBJECTIVES:

- S - Simulate student's analytical, scientific, socio-cultural and technological skills.
- C - Create a caring and compassionate community.
- I - Inspire the young to lead, act, and be involved in concerns affecting the Filipino society.
- E - Excel in the chosen field of specialization.
- N - Nurture and vitalize national identity, cultural diversity, and promote desirable values.
- C - Collaborate and maintain strong partnerships with various stake holders.
- E - Enrich and endorse relevant advocacies.
- S - Strengthen and accelerate processes in instruction, research, extension and production.

Gisugdan na pagkali aron sementohun ang kanal paingon sa Marait, Cabangahan, Siaton ubos sa buhatan sa *Municipal Engineer*. Kini nga proyekto mobalor og P260.000.

Pabasa

Taga-Barangay Inalad nagbasa sa KL - (wala padulong tuo) Gina Quisay, Maria Luisa Jumalon, Rosalina Edria, Guadalupe Quinamot, ug Cornelio Abejero.

Ang Maloh Central School nagsaulog sa Buwan ng Wika ubos sa tema, "Wika ng Pagkakaisa." Ang mga magtutudlo nga makita mao sila si Paul Jimuel Agor, Marian Asenas Bon, Jesusa Futalan Ebida, Maria Salome Elona, SonnyGraks Ramirez, Remy Quisil, Jesusa Bon Gainsan, Salome Tinguban Lagasca, ug Jimuel Sun.

Alang sa mga interesadong mahimong miyembro sa **programa sa pagpalambo sa industriya sa lubi**, text o tawag ni Lucita Futalan sa numero: 09057922205. Mahibalag pud nimo siya diin ang rehistro sa COMELEC
Ayaw na paglangan, apil na!

Pagbakuna alang sa Dalap, Polio ipatuman

Ilusad sa mga lokal nga pangagamhanan sa Negros Oriental ang dungan nga kampanya sa Department of Health sa pagbakuna alang sa dalap ug polio.

Ang pagbakuna alang sa dalap, rubella ug polio nagpunting sa minilyon ka mga bata sa tibuok nasud, nga nag-edad og 0 ngadto sa 59 ka bulan, nga makadawat og libreng bakuna karong bulana, sumala ni Dr. Socrates Villamor, pangulo sa grupo sa DOH sa lalawigan.

Matud niya ang mga bata nga nag-edad og 0 ngadto sa 59 ka bulan ang gipunting nga makadawat sa ORV, samtang kadtong nagpangedaron og 9 ngadto sa 59 ka bulan hatagan sa bakuna sa dalap ug rubella. Ang kampanya sa pagwala sa dalap resulta sa napaniid sa DOH sa pagtaas sa mga kaso sa dalap sa Pilipinas sa 2012, uban ang gitahong pagsalanap niini sa mga lalawigan ug kalungsuran.

Ang DOH may dakong kampanya batok sa dalap niadtong 2010 nga mipaubos sa gidaghanon sa kaso niini

sa misunod nga tuig. Apan tungod kay nakita nga miubos ang pagbakuna human niadto, midaghan na usab ang mga kaso niini ug miapektar sa mga gulang-gulang nga kabataan ug mga hamtong, midugang siya.

Ang mga ginikanan giawhag nga dad-on ang ilang mga kabataan sa mga dapit o health center sa barangay aron makadawat sa libreng bakuna. Naay grupo nga magmonitor ug mobisita sa kabalayan aron mahibal-an kon naa bay mga bata nga wala mabakunahi panahon sa kampanya.

Si Juanita Gualiza, coordinator sa Expanded Program of Immunization sa lalawigan, miingon nga ang bata nga mabakunahan markahan sa tinta nga dili mapanas sa iyang kumingking.

Ang Negros Oriental nagtarget sa 155, 931 ka bata, nga nag-edad og 9 ngadto sa 59 ka bulan, nga mabakunahan alang sa dalap ug rubella; ug 183,050 ka bata gikan sa 0 ngadto sa 59 ka bulan alang sa OPV, midugang siya. (PIA)